

Bijlage – vragen en antwoorden in het kader van Commissie Ruimte 1 december jl. over de panoramaheuvel

Wat is afgesproken over de hoogte met de aannemer / Vlaamse Waterweg en met Rijkswaterstaat?

De eerste inschatting van het te verwerken volume grond in de heuvel is door de Vlaamse Waterweg in 2018 gemaakt en verwerkt in het bestek. Aan de hand van deze gegevens is een ontwerp van de panoramaheuvel opgenomen in het bestek met een hoogte van 29,7 m + NAP waarbij is aangegeven dat deze hoogte indicatief was, afhankelijk van het uiteindelijke grondoverschot. In het bestek was altijd al opgenomen dat de aannemer géén grond van buiten het gebied aan mocht voeren. Samengevat is daarmee over de heuvel met de aannemer afgesproken dat het grondoverschot verwerkt wordt in de panoramaheuvel waarbij het de verwachting was dat de hoogte 29,7 m + NAP zou worden. Zoals in de brief van 2 november jl¹. aan u is vermeld, was op het moment dat de Vlaamse Waterweg het contract met de aannemer sloot, de hoogte nog niet die belangrijke factor. Leidend was dat zo veel mogelijk de grond uit het project in de heuvel verwerkt kon worden en niet hoefde te worden afgevoerd over polderwegen of de Schelde.

Parallel aan de werken in de Hedwigepolder is gestart met het ontwerpen van de gecombineerde radar- en uitkijktoren. Daarbij is 29,7 m + NAP als uitgangspunt gebruikt. De tekeningen en technische berekeningen zijn op deze hoogte gebaseerd. Pas op een laat moment is duidelijk geworden dat de heuvel lager zou uitvallen (zie ook de brief aan u van 2 november jl.).

De afspraken met Rijkswaterstaat over de gecombineerde uitkijk- en radartoren zijn nog niet vastgelegd in een ondertekende samenwerkingsovereenkomst. We zijn echter al enige jaren samen met Rijkswaterstaat bezig met het ontwerpen van de gecombineerde toren, het maken van het bestek en het voorbereiden van de overeenkomst. Uitgangspunt in de précontractuele fase is een heuvel van 29,7 m + NAP (zie de vorige alinea). Het is de bedoeling dat de samenwerkingsovereenkomst begin volgend jaar ondertekend wordt.

Waarom moet de heuvel 29,7 m + NAP worden?

De heuvel moet 29,7 m + NAP worden omdat de top van de radarinstallatie een hoogte van 63 m + NAP moet krijgen, anders werkt de installatie niet goed. Dit heeft te maken met de afstand tot de vaargeul. Als de radarinstallatie te laag wordt, brengt dat risico's met zich mee voor het functioneren van de radartoren en daarmee de veiligheid van de scheepvaart op de Westerschelde. Omdat het een gecombineerde toren is, is voor ons deze hoogte ook het uitgangspunt. Het ontwerp en de technische uitwerkingen en berekeningen ten behoeve van vergunningen zijn gebaseerd op deze hoogte.

Het definitieve geïntegreerde ontwerp en de bouw van de uitkijk- en radartoren is een win-win voor beide partijen met als basis een gezamenlijk fundament. De gecombineerde toren is ook in het belang van de streek nu er geen extra betonnen radartoren tussen Emmadorp en Paal geplaatst hoeft te worden.

Heeft RWS al geantwoord op de vraag of hoogte goed gemaakt kan worden in het ontwerp van de radartoren?

Ja. Een nieuw, groter ontwerp is dermate duur dat dit niet meer in de beschikbare budgetten past. Technisch moet de constructie dan veel zwaarder worden omdat de radartoren heel stabiel moet zijn vanwege de radarfunctie. Wij vinden net als Rijkswaterstaat dat de grote kosten en consequenties die dit voor het realiseren van de toren heeft, in die mate nadelig zijn dat dit na onderzoek geen goede optie is gebleken.

Hoe komt de heuvel op hoogte?

De details van de oplossing worden steeds meer ingevuld. De grond van de resterende werkzaamheden in het gebied en van de tijdelijke zuidelijke bouwroute liggen inmiddels op de heuvel. Met een hoogtemeting wordt bepaald wat er nog extra nodig is. Daarbij wordt rekening gehouden met inklinking en zettingen. Deze grond komt uit het depot in de Prosperpolder, net over de grens met Vlaanderen (zie onderstaande afbeelding). Het betreft grond die is vrijgekomen bij de omzetting van

---

¹ Brief GS van 2 november 2023 over Voortgangsbericht inzake panoramaheuvel Hedwigepolder - 376273

landbouwgrond naar natuur in deze polder. Dit betreft het binnendijkse deel van de natuurontwikkeling in de Prosperpolder.

Wie betaalt de kosten?

De Vlaamse Overheid (Afdeling Maritieme Toegang, AMT) betaalt de helft van de aannemerskosten (vervoer en verwerken op de heuvel). De bereidheid om mee te betalen hangt ermee samen dat AMT het gronddepot niet in de Prosperpolder wil laten liggen. AMT zoekt naar mogelijkheden zonder grote transportkosten, voordeel in deze situatie is dat de Vlaamse en Nederlandse partijen hier al nauw samenwerken. Voor de verwerking op de heuvel kan een gedeelte van het gronddepot gebruikt worden. Het is niet de meeste efficiënte oplossing voor AMT (slechts een gedeelte van het depot kan ingezet worden), en daarom is afgesproken de kosten te delen. De afspraken worden binnenkort in een overeenkomst vastgelegd.

De andere helft van de transportkosten wordt uit het budget van het Natuurpakket Westerschelde betaald. We houden naast deze kosten, ook rekening met onderzoeks- en monitoringskosten om zeker te zijn van de kwaliteit van de grond. Ten overvloede vermelden we hierbij dat dit geen provinciaal geld betreft maar Rijksgeld. Voor de uitvoering van het Natuurpakket Westerschelde, waaronder ook deze heuvel valt, is aan de Provincie een budget ter beschikking gesteld van ruim 160 miljoen. In het kader van de samenwerking willen wij er voor zorgen dat voortvarend toegewerkt wordt naar de gewenste hoogte.

Waarom betalen we mee vanuit NPW om de gewenste hoogte panoramaheuvel te bereiken?

We kunnen de kosten niet ten laste brengen van de aannemer of de Vlaamse Waterweg (zie ook het antwoord op de eerste vraag). Het is van belang om de heuvel nu zo snel mogelijk² op hoogte te brengen en ervoor te zorgen dat de gecombineerde uitkijk- en radartoren in 2025 gebouwd kan worden. In de uitvoering heb je vaak te maken met meevallers en tegenvallers en juist daarvoor hebben we risicoreserveringen in het budget Natuurpakket Westerschelde opgenomen. Daarbij willen we ook opmerken dat als de heuvel niet verhoogd zou worden, er andere kosten ontstaan die volgens berekening hoger zijn (aanpassing ontwerp, nieuwe vergunningen, hogere bouwkosten). Het ophogen van de heuvel is relatief gezien de oplossing die financieel het minst kost.

Voor ons is belangrijk dat de uitkijktoren is beloofd aan de streek. Juist deze uitkijktoren maakt een beleving van de nieuwe natuur voor een breed publiek mogelijk. Als de gecombineerde uitkijk- en radartoren er niet komt, kom je in de situatie dat wel de natuur is gerealiseerd, maar niet de economische / recreatieve plus. In het Convenant met het Rijk over het Natuurpakket Westerschelde is afgesproken dat het budget van het Natuurpakket Westerschelde bedoeld is voor natuurontwikkeling, én voor regionale gebiedsontwikkeling, zoals we via het Grenspark Groot Saeftinghe realiseren. Het ministerie van LNV heeft eerder ingestemd met opname van de kosten voor

---

² Snelheid is van belang omdat de radartoren in het Verdrongen Land van Saeftinghe einde levensduur bereikt heeft, en het extra geld kost om deze in de lucht te houden. Snelheid is ook geboden omdat de einddatum van het Natuurpakket Westerschelde (eind 2025) eraan komt.

de uitkijktoren, inclusief risicoreservering, binnen de meerjarenkostenraming van het Natuurpakket Westerschelde.

Waarom leggen we de ophogingskosten niet neer bij Rijkswaterstaat?

Met het ministerie van LNV en Rijkswaterstaat is contact geweest over dekking vanuit Rijksmiddelen voor de ophogingskosten en we concluderen dat de beste mogelijkheid hiervoor ligt vanuit het rijksbudget dat beschikbaar is gesteld voor het Natuurpakket Westerschelde.

Kunnen we vertrouwen op de kwaliteit van de grond uit de Prosperpolder?

Uiteraard halen we geen verontreinigde grond uit Vlaanderen. De grond die verwerkt wordt in de heuvel wordt getoetst door een Nederlands bureau (ABO-Milieuconsult B.V., vestiging Goes) aan de Nederlandse normen en voldoet aan de ontvangstcriteria die Rijkswaterstaat daaraan stelt. Bij het transport worden voortdurend controles uitgevoerd om zeker te zijn dat we niet geconfronteerd worden met verrassingen.

Een onafhankelijke en gecertificeerd laboratorium onderzoekt de grond op het pakket aan analyseparameters die verplicht zijn voor het hergebruiken van grond. Het betreft een breed pakket van chemische stoffen die in de bodem kunnen zitten, waaronder ook stoffen die kunnen zijn vrijgekomen bij de gewasbescherming.

Indien gewenst kunnen wij u de onderzoeksrapporten ter beschikking stellen.

Vragen over de grondbalans van het Hedwige-Prosperproject

In het Hedwige-Prosperproject zou in eerste instantie in verband met het afgraven van de oude dijken veel grond over zijn, die afgevoerd zou moeten worden. Door de panoramaheuvel is daarvoor een goede oplossing gevonden waardoor het grondverzet buiten het gebied tot een minimum is beperkt. Een zo veel mogelijk gesloten grondbalans is daarbij een streven in ieder grondverzetsproject. Nu betreft het slechts een beperkte hoeveelheid grond die aangevoerd dient te worden om de gewenste hoogte te bereiken, waarbij we aan de voorkant de herkomst kennen en afspraken kunnen maken over controles vooraf en tijdens de werkzaamheden.

Wat is de planning voor panoramaheuvel en bouw radar- en uitkijktoren?

De ophoging van de heuvel is in de tweede helft van 2024 klaar. De start van de bouw van de radar- en uitkijktoren is begin 2025 gepland en zal dan naar verwachting in de eerste helft van 2026 klaar zijn.